

Napoleonroute Den Helder

Ongeveer 11 km

@denhelderonline

Intro

Gibraltar van het Noorden

Met aan drie kanten zee, kent Den Helder een unieke ligging. Napoleon zag in 1811 deze plek langs de kust als het "Gibraltar van het Noorden" en stationeerde er de marinevloot. Voor de verdediging van de oorlogshaven liet Napoleon een aantal forten bouwen: fort Kijkduin, fort Erfprins, fort Dirksz Admiraal en fort Oostoever. Deze forten werden later verbonden door een liniedijk, samen vormen ze de Stelling van Den Helder. Wandel mee in de voetsporen van Napoleon en maak kennis met het militaire inzicht van één van de grootste strategen die Europa heeft voortgebracht. De route is ongeveer 11 km. Langs de weelderig begroeide route ontdek je diverse bouwwerken uit de tijd van Napoleon, Nederlandse verdedigingswerken, maar ook vele Duitse bunkers uit de Tweede Wereldoorlog. De Napoleonroute is gemarkeerd met houten paaltjes, waarop de arm van Napoleon de te volgen richting aangeeft. Wij wensen je veel wandelplezier!

Routebeschrijving

1. De wandeling begint bij Hotel Den Helder aan de Marsdiepstraat; hier is parkeergelegenheid. Vanaf de parkeerplaats loop je linksaf richting de Middenweg. Wanneer je op de brug staat zie je aan je linkerhand de liniegracht, met daarachter de liniedijk. Het eerste stuk van de wandeling gaat over deze dijk. Let op: het beginpunt is aan de andere kant van de liniegracht en is aangegeven met een bord. Op de liniedijk kom je een 'Kabel Ausführungs Punkt' tegen. Dit is een Duitse bunker, die aangelegd was voor de telefoonverbindingen ten behoeve van communicatie tussen de diverse bunkers. Vervolg de wandeling die boven over de liniedijk loopt. Aan de linkerzijde ziet je de liniegracht, aan de rechterzijde zie je het Timorpark.

Timorpark

Het Timorpark is een typisch jaren dertig stadspark, waar de kenmerken van de Engelse landschapsstijl duidelijk herkenbaar zijn. In het park zijn diverse bunkers te vinden. Op de liniedijk staat een bomvrije remise, die gebouwd is in 1886-1887 door de Nederlanders. In totaal zijn er drie van deze remises gebouwd, waarvan er nog twee over zijn. De wandeling gaat over de remise heen. Daarnaast staan er ook Duitse bunkers in het park. Bijzonder is de bunker aan de andere kant van het park, die functioneerde als hospitaal. In Nederland werden er hiervan slechts zes gebouwd en deze bunker is één van de laatste die nog intact is.

2. De route gaat verder over de liniedijk, totdat je bij de volgende oversteekplaats komt. Hier steek je de weg over. De route vervolgt zich over de Liniedijk.

Liniedijk

De buitenzijde van de liniedijk moest een hindernis vormen voor de vijand. Het buitengebied kon men onder water laten lopen; de liniedijk diende dan als waterkering. Op de liniedijk vind je een scherfvrij onderkomen. Dit is een betonnen gebouw met vleugelmuren dat bestemd was voor de huisvesting van officieren, onderofficieren en manschappen. Tussen 1901 en 1907 zijn er op de liniedijk en de forten acht van deze scherfvrije onderkomens gebouwd. Een aantal hiervan zijn nog intact.

3. Vervolg de route tot de fortgracht en ga hier aangekomen rechtsaf.

Fort Erfprins

De wandelroute gaat over de buitenwal van fort Erfprins. Aan je linkerhand zie je het fort liggen. Fort Erfprins is tussen 1811 en 1813 gebouwd en heette toen 'fort Lasalle'. Het fort is een groot, vijfhoekig, gebastioneerd verdedigingswerk en had oorspronkelijk drie ravelijnen. Dit zijn versterkte eilanden die zich aan de buitenkant van de vestingwal bevinden en dienden als toegangspoort of verdedigingspunt. Deze zijn alle drie nog aanwezig.

3. Vervolg de route langs de fortgracht richting de zeevering. Je loopt over de buitenwal rondom het fort. Wanneer je bij de zeedijk aankomt, ga je linksaf.

Bomvrije kazerne

Aan je linkerkant zie je een grondwal. Hieronder ligt een Duitse bomvrije kazerne, die was ingericht voor 1000 man. Daarbovenop stond een grote kustbatterij. Het is met 283 meter de langste bomvrije kazerne van Nederland. De kazerne is eigendom van Defensie en is enkel bij hoge uitzondering te bezichtigen.

De Batterijen

Het weidse uitzicht over het Marsdiep was de reden dat hier batterij Kaaphoofd werd gebouwd. De batterij werd bewapend met kanonnen en voorzien van twee kogelgloeiovens (ovens waarin men ijzer omsmeedde tot kogels), een wachthuis dat ruimte bood voor de huisvesting van 30 man en de opslag van munitie.

4. Vervolg de route langs de zeedijk, de wandelroute gaat aan je rechterhand de zeedijk op. Wanneer je voor Fort Kijkduin staat heb je mooi zicht over het dorp Huisduinen en de Grafelijkheidsduinen

Fort Kijkduin

Fort Kijkduin is altijd een belangrijk punt geweest voor de kustbewaking. Aan het begin van de 19e eeuw was er al een batterij aanwezig en in opdracht van Napoleon werd hier in 1811 begonnen met de bouw van fort Morland. In 1814 kreeg dit fort de naam Kijkduin, genoemd naar het duin waarop het was gebouwd. Het fort bood aan meer dan 700 soldaten huisvesting en kent een uitgebreid onderaards gangenstelsel dat voor publiek toegankelijk is.

Het gerestaureerde fort en het voor Europa unieke zeeaquarium in de onderaardse beuken

Wil je meer weten over de restauratie en de geschiedenis van het fort, en wat er allemaal op deze historische plek is gebeurd, breng dan een bezoek aan het fort. Ook kun je hier wat eten of drinken.

Bunkercomplexen in de Grafelijkheidsduinen
Aan de voet van fort Kijkduin liggen in de Grafelijkheidsduinen vele restanten van militaire verdedigingswerken uit de periode 1916 tot en met de Tweede Wereldoorlog. Het militaire verdedigingscomplex dat ten zuiden van het fort ligt, is tussen 1916 en 1930 gebouwd als onderdeel van de stelling van Den Helder.

5. Vervolg de route over het pad, dat vanaf de parkeerplaats naar beneden de duinen inloopt. Onderaan de helling volg je het pad naar links. Na de eerste huizen aan de rechterzijde ga je rechtsaf. Je komt nu op het voormalige Galgenveld.

Het Galgenveld

Dit lager gelegen terrein aan de voet van fort Kijkduin was vroeger een galgenveld in het duingebied. Hier werden muitende zeelieden opgeknoopt. De plek bood uitzicht op de rede van Texel en de opgeknoopte muiters dienden als afschrikwekkend voorbeeld aan andere Oost-Indië gangers. In WOII bouwden de Duitsers een munitieloods en een administratiekantoor/annex logement gebouw op het Galgenveld. Het gebied werd ontsloten door een poortgebouw. Sinds 2018 is op het Galgenveld het Atlantikwall centrum geopend waar de geschiedenis van de volledige Atlantikwall tentoon wordt gesteld en je Den Helder tijdens de Tweede Wereldoorlog beleeft.

6. Loop onder het poortgebouw door, sla na ongeveer 50m linksaf richting de zeedijk. Loop langs het dorps huis (rechts) en het Huisduinerkerkje (links). Bij de zeewering ga je rechtsaf, deze weg blijf je volgen tot de manege; hier ga je rechtsaf.

Huisduiner poldertje

Je loopt nu door het Huisduinerpoldertje, wat een belangrijk gebied is voor verschillende weidevogels. Door het ontbreken van begroeiing had men vanuit het fort goed zicht op de vijand. Je volgt het pad totdat je bij de Huisduinerweg komt. Deze weg steek je over en ga je linksaf. Voor de liniegracht ga je rechtsaf.

Ecologische zone

Allerlei dieren en insecten vinden hier een schuilplaats in de natuurvriendelijke oevers en beplanting. Om de route te vervolgen ga je rechtdoor totdat je de Middenweg tegenkomt. Hier kun je de wandeling vervolgen naar fort Dirksz Admiraal. Je steekt dan recht de weg over en volgt het pad aan de rechterzijde van de liniegracht. Je kunt hier ook de wandeling

eindigen, rechts ligt Hotel Den Helder.

7. Je blijft de route langs de liniegracht volgen, totdat je weer een doorgaande weg tegenkomt. Je steekt hier de weg over, en gaat rechtsaf. Voorbij het tuincentrum ga je linksaf het fietspad op; Volg het pad en sla halverwege linksaf. Volg de route over de buitenwal totdat je bij de Nieuweweg uitkomt. Bij de fietseroversteekplaats steek je over en ga je rechtsaf. Het pad loopt hier langs de weg. Aan je linkerzijde ziet je één van de ravelijnen van het fort. Je gaat linksaf het bos in. Je vervolgt de route langs het spoor totdat je bij de gracht aankomt, hier gaat je linksaf de heuvel op.

Fort Dirksz Admiraal

Je loopt nu over de buitenwal van Dirksz Admiraal, het fort ligt aan je linkerhand. Fort Dirksz Admiraal is in 1811 gebouwd en bestaat uit een kroonwerk (het hart van het fort), twee ravelijnen en een reduit (een eiland aan de stadszijde van het fort dat diende als uitwijkplaats bij bezetting van het fort door de vijand). Je hebt vanaf deze heuvel prachtig uitzicht over de rest van het fort.

8. Aan het eind van de heuvel ga je rechtsaf. De eerste gelegenheid ga je weer rechtsaf. Aangekomen bij de trap aan de linkerzijde ga je omhoog. Bovenop het bouwwerk kan je richting het oosten en het westen langs de hele linie kijken, je staat nu bovenop de kazerne van het reduit.

Bouwwerken in de linie

Lopend over de liniedijk kom je langs ondergrondse Duitse bunkers die dienden als onderkomens voor de manschappen. Als je goed kijkt zie je ze verscholen in de grond.

9. Je volgt het pad terug tot aan de Middenweg. Je bent aangekomen op het eindpunt van de wandelroute.